

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0540186 Skräddaregården*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska under- lätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillstånds- plikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”*kartverktyget skyddad natur*”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Therese Ericsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0540186 Skräddaregården

Kommun: Falköping

Områdets totala areal: 1,2 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-04-05

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7230 - Rikkärr

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Att bevara ett öppet hävdpräglat extremrikkärr med artrik flora med flera specialiserade och krävande arter.

Motivering: Områdets rikkärr har höga naturvärden med flera specialiserade och krävande arter bland kärlväxter och mossor. Vidare är rikkärr en hotad och prioriterad naturtyp inom naturvårdsarbetet både i Sverige och inom EU. I området finns också den rödlistade arten källblekvide.

Prioriterade åtgärder: Att säkerställa en regelbunden och långsiktig hävd av rikkärret så att det hålls öppet och fritt från igenväxningsvegetation samt att förhindra att området hydrologi och hydrokemi påverkas negativt.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Skräddaregården ligger cirka 2,2 kilometer SSV om Östra Tunhems kyrka i Falköpings kommun. I området finns ett sluttande, öppet och hävdpräglat extremrikkärr. Kärrret är källpåverkat. I kärrret har man noterat arter som kärrknipprot, ängsnycklar, ängsstarr, darrgräs, brudsporre och källblekvide. Det öppna kärrret omges till största delen av relativt ung sumpskog som sannolikt också haft rikkärrskaraktär tidigare. I söder avgränsas kärrret av en lövskogsklädd brant med hassel, asp och ek i trädskiktet.

Rikkärrret blev skyddat som biotopskydd 1995 för att förhindra verksamheter som kan skada rikkärrrets naturvärden. Så vitt känt finns inga skador i kärrret idag. Hävd och öppethållande av rikkärrret var dock eftersatt under flera år. År 2008 och 2010 genomfördes restaureringsåtgärder, inom åtgärdsprogrammet för bevarande av rikkärr, för att öppna upp kärrret och gynna de ljuskrävande rikkärrarterna. Vid den tidpunkten hade kringliggande skog börjat ta över stora delar av den öppna rikkärrsytan och videbuskar, björksly och bladvass fanns i stora delar av den mer öppna kärrytan. Efter de mer omfattande restaureringsåtgärderna har kärrret sedan 2011 skötts årligen genom slåtter (både av bladvass samt gräs och örter) och röjning av igenväxningsvegetation sedan 2011.

I närheten av Skräddaregården finns ytterligare rikkärr. Några av dessa ingår även i Natura 2000; SE0540187 Gudhem Jätten och SE0540154 Jättenekärrret.

Vad kan påverka negativt

De mest aktuella hoten utifrån områdets lokala förutsättningar bedöms vara:

- Utebliven eller felaktig hävd, vilket kan leda till igenväxning och utarmning av den specialiserade rikkärrsfloran. Exempelvis får inte kärrret slås för tidigt för då hinner inte örterna att blomma över och fröa av sig. (För ytterligare information om lämplig skötsel se skötselbeskrivningen under bevarandeåtgärder för naturtypen).
- Förändrad hydrologi genom dikning eller andra markavvattnande åtgärder i närheten av området, vilket kan påverka rikkärrrets hydrologi och hydrokemi negativt.
- Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i kärrrets närhet kan skada genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten, vilket kan skada den naturliga artsammansättningen.
- Uppgrävning eller plockning av orkidéer eller andra sällsynta och/eller fridlysta arter, vilka flera är typiska arter för naturtypen.

Naturtypen hotas generellt även av följande:

- Ett för högt betetryck, vilket riskerar att flora och fauna som exempelvis snäckor skadas av för mycket tramp samt eutrofiering genom för stor tillförsel av urin och dynga från djuren.
- Direkt näringstillförsel genom gödsling samt indirekt näringstillförsel genom tillskottsutfodring och sambete på gödslad vall kan missgynna den konkurrensvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin kan vara negativt för den dynglevande insektsfaunan och bör endast användas vid behov.
- Insådd av främmande arter kan påverka floran negativt.
- Våtmarkskalkning.
- Ökad våtdeposition av kväve gör att naturtypens vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar. Även surt nedfall har en negativ påverkan på artsammansättningen.

Hotet mot rikkärrret och dess arter bedöms vara lågt till måttligt. Området har skötts väl genom årlig slåtter och röjning av igenväxningsvegetation sedan 2011.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Alla verksamheter/åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område är tillståndspliktiga, även om de utförs utanför Natura 2000-området. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).
- Förbud mot markavvattning gäller i hela länet.
- Området omfattas av biotopskydd. Beslutat 1995-03-20.
- Området ligger inom ett större område av riksintresse för naturvård (NRO 14106 Mösseberg och Slafsanområdet). Beslutat 2000-02-07.

Skydd:

Förutom Natura 2000-bestämmelserna omfattas kärret av biotopskydd, vilket har upprättats i syfte att förhindra verksamheter som kan skada rikkärret. Utöver det befintliga biotopskyddet är området i behov av långsiktigt skötsel i form av slätter och/eller bete för att hållas öppet och bevara områdets flora och fauna. Sedan 2011 har rikkärret skötts av markägaren genom skötselavtal med Länsstyrelsen. Alternativ till skötselavtal kan vara att söka miljöstöd eller att tecknas naturvårdsavtal för området.

Skötsel:

- Området bör i första hand fortsätta att hållas öppet genom slätter. Slåttern bör vara av sådan omfattning att igenväxning av kärret motverkas och att ingen skadlig ansamling av förna sker. Ett alternativ till slätter skulle kunna vara bete. Betet får dock inte vara för intensivt så att marktäckets skadas och våtmarkslevande snäckor riskerar att trampas sönder.
- Vedartad igenväxningsvegetation ska röjas vid behov.
- Røjning/slätter av igenväxningsvegetation som täta vassbestånd och älgört ska även utföras vid behov.
- På sikt skulle arealen öppet rikkärr eventuellt kunna utökas i området. Det mest prioriterade är dock att fortsätta hävda den idag öppna rikkärrensytan.

Nedan följer beskrivning av skötselåtgärder för att öppethålla och bevara rikkärret.

Bladvassrøjning:

Genomförs om det finns täta bestånd med bladvass i kärret.

- Bladvassrøjningen ska utföras när bladvassen är halvhög och börjar skugga värdefull flora, exempelvis orkidéer. Vanligtvis är juni en bra tidsperiod.
- Bladvassen slås med röjsåg, helst med trekantsklinga (gräsklinga) alternativt lie, cirka 20 cm över marken så att den värdefulla floran inte slås av.
- Så mycket som möjligt av bladvassen samlas upp omgående med handräfsa. Det görs försiktigt så att floran (bl.a. orkidé) inte skadas. Vegetationen i kärret får inte täckas av kvarliggande røjnings/slättervegetation. Bladvassen läggs i hög utanför kärret (inne i skogen), gärna på en lägre nivå än själva kärret, så att kväveläckage från den røjda vassen inte hamnar i kärret. Alternativt körs vassen ut från området.

Røjning och slätter:

- Røjning/slätter ska utföras under period med längre uppehållsväder (för att möjliggöra viss fröspredning) mellan 1 augusti och 15 september.
- Uteblir period med uppehållsväder är det bättre att röja kärret etappvis.
- Vass, gräs, örtvegetation och eventuellt sly slås av med röjsåg med vass trekantsklinga (eller motsvarande skärande redskap) så nära marken som möjligt. Stubbhöjden bör vara högst 3 cm i genomsnitt för att inte stubbarna ska försvåra efterföljande slätter. Spara de lite större videbuskarna, speciellt källblekvide.

- Så mycket som möjligt av röjd vegetation räfsas ihop med handräfsa och transporteras ut direkt och läggs i hög utanför kärret (inne i skogen), gärna på en lägre nivå än själva kärret, så att kväveläckage från den slagna vegetationen inte hamnar i kärret. Alternativt körs det slagna materialet ut från området. Vegetationen i kärret får inte täckas av kvarliggande röjnings/slättervegetation.

Då täta bestånd av bladvass och vedartad igenväxningsvegetation saknas kan slätterintervallet eventuellt förlängas till vart annat eller vart tredje år beroende på tillväxten och förnaansamling i kärret.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7230 - Rikkärr

Areal: 0,57 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I områdets centrala del finns ett öppet, sluttande extremrikkärr. Kärrret är hävdpräglat och källpåverkat. I kärrret har man noterat de för rikkärr typiska arterna kärrknipprot, ängsnycklar, ängsstarr och brudsporre. Därutöver har man påträffat den rödlistade arten källblekvide, vilken är kalkgynnad och ofta växer där det finns rörligt markvatten och källor. Kalkblekvide är liksom flera av de övriga rikkärrsarterna ljuskrävande och beroende av öppna miljöer. Det öppna kärrret omges till största delen av relativt ung sumpskog med inslag av rikkärrsarter. Sannolikt har arealen öppet rikkärr varit större i området tidigare. I söder avgränsas kärrret av en lövskogsklädd brant med hassel, asp och ek i trädsiktet.

Så vitt känt finns inga skador eller negativ påverkan i kärrret idag. Öppethållande av kärrret var dock tidigare eftersatt under flera år, vilket ledde till att igenväxningsvegetation kunde etablera sig i kärrret. År 2008 och 2010 genomfördes restaureringsåtgärder, inom åtgärdsprogrammet för bevarande av rikkärr, för att öppna upp kärrret och gynna de ljuskrävande rikkärrsarterna. Vid den tidpunkten hade kringliggande skog börjat ta över stora delar av den öppna rikkärrsytan och videbuskar, björksly och bladvass fanns i stora delar av den mer öppna kärrytan. Efter de mer omfattande restaureringsåtgärderna har kärrret sedan 2011 skötts årligen genom slåtter (både av bladvass samt gräs och örter) och röjning av igenväxningsvegetation. Regelbunden hävd är nödvändigt för att bevara kärrrets öppna karraktär och de ljuskrävande rikkärrsarterna. På sikt skulle arealen öppet rikkärr eventuellt kunna utökas i området. Det mest prioriterade är dock att fortsätta hävda den idag öppna rikkärrsytan. Arealen öppet rikkärr är idag (2016) något mindre än den inrapporterade arealen på 0,57 hektar.

Generellt sett utgörs naturtypen av öppna eller skogklädda kärr i betydelsen minerotrofa myrar med ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. Naturtypens utbredningsområde överensstämmer med områden där berggrunden och/eller jordtäcket är rikt på baskatjoner, vanligtvis kalcium. pH-värdet är högre än i andra myrtyper, vanligen 6 eller högre. Torvdjupet är ofta grundare än i fattigare myrar och kan understiga 30 cm, men bottenskiktet byggs upp av rikkärrsindikerande brunmossor (t ex släktena *Scorpidium* och *Campylium*) eller i vissa fall vitmossor. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. I rikkärren finns många specialicerade arter, varav flera är hotade. Många rikkärr, särskilt i södra Sverige har hävdats genom ängsbruk och betesdrift, vilket påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som idag inte betas växer därför igen till sumpskog. Rikkärr stadda i igenväxning på grund av fysiska ingrepp eller utebliven hävd ska fortfarande hysa störningsgynnade arter eller vara möjliga att återställa utan omfattande insatser för att kunna klassas som denna naturtyp. Även naturliga störningar kan medföra stabil rikkärrsvegetation, trots att krontäckningen är hög.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex. förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi, ökad näringstillförsel och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av rikkärr (7230) ska vara minst 0,57 hektar (något osäker målareal, kan behöva justeras). Kärrret ska hävdas regelbundet genom bete och/eller slåtter. Trampskador ska inte förekomma. Ingen skadlig ansamling av föna (t.ex. fjolårsgräs) eller igenväxningsvegetation ska finnas vid vegetationsperiodens slut. Enstaka buskar och träd kan förekomma i mycket

begränsad omfattning. Näringsstatusen ska vara utan antropogen påverkan. Kärret ska vara naturligt näringsfattiga, tydligt påverkade av kalk och baskatjoner. Det ska finnas en ständig tillgång på baskatjon-rikt vatten. Kärrets hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Vegetationen ska vara karaktäristisk för rikkärr, med en artrik flora och fauna. Typiska arter av kärlväxter såsom ängstarr, ängsnycklar och kärrknipprot ska förekomma allmänt – rikligt. Bottenskiktet ska ha en allmän – riklig förekomst av brunmossor och typiska arter så som kalkkällmossa. Inslag av vitmossor kan förekomma. En rik molluskfauna ska finnas i kärret.

Bevarandetillstånd

Rikkärrets bevarandetillstånd är inte gynnsamt i dagsläget då mängden vass och igenväxningsvegetation fortfarande är något hög i kärret. Rikkärret bedöms dock ha goda möjligheter att nå gynnsamt tillstånd genom fortsatt regelbunden hävd.

Arealen öppet rikkärr är idag (2016) något mindre än 0,57 ha. Eventuellt behöver målarealen för rikkärret minskas något, samtidigt skulle arealen öppet rikkärr eventuellt kunna utökas i framtiden. Ytterligare inventering krävs för att avgöra eventuell justering av rikkärrensarealen och arealen utvecklingsmark i området.

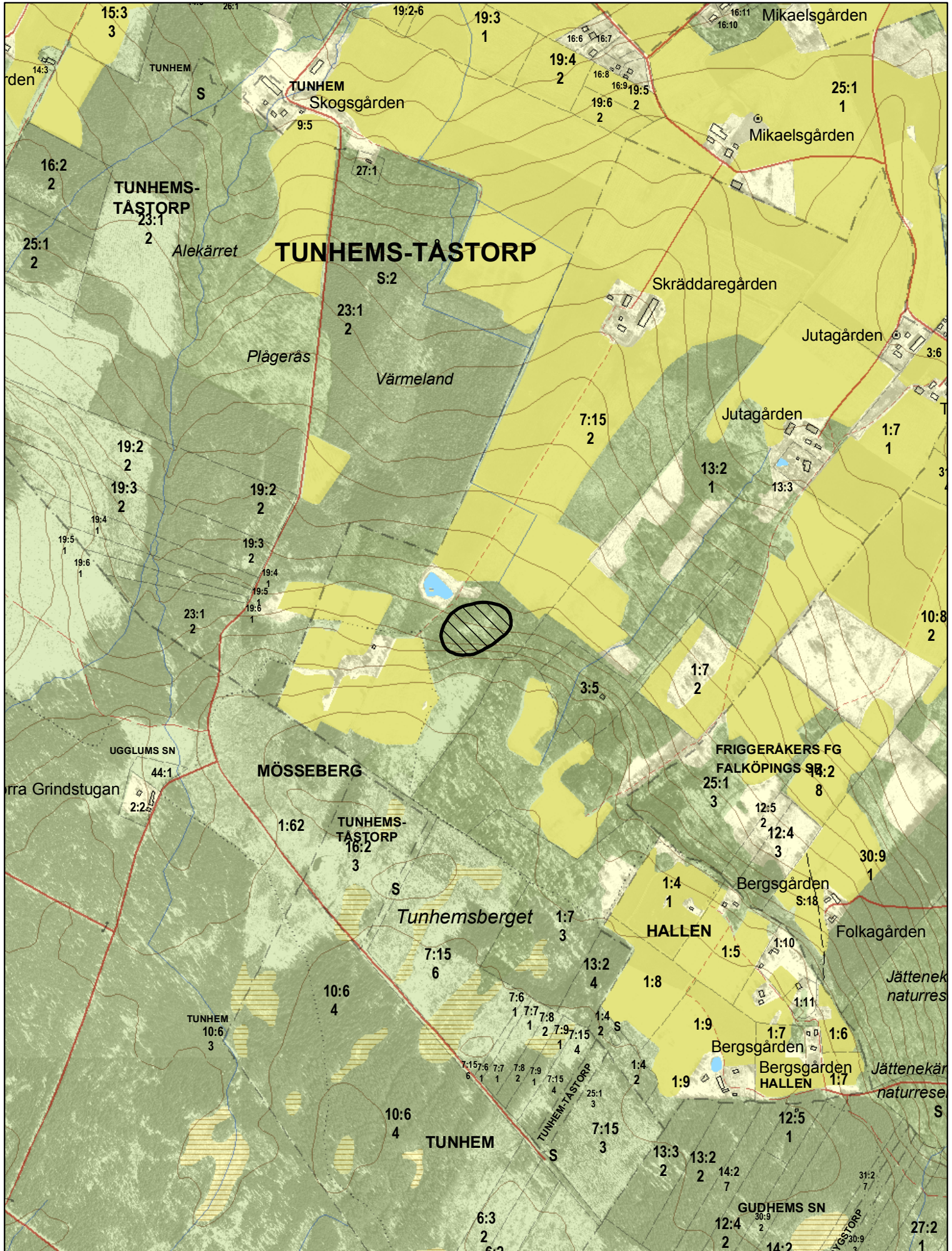

Dokumentation

- Artdatabanken. Artfaktablad - kalkblekvide. www.artfakta.artdatabanken.se/taxon/1932. 2016-03-30.
- Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-03-22
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Del 1. Medd. 2/91.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1995. Biotopskydd inom fastighet Tunhem 7:15 i Falköpings kommun. Beslut 1995-03-20.
- Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledning. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2016-03.

Bilagor

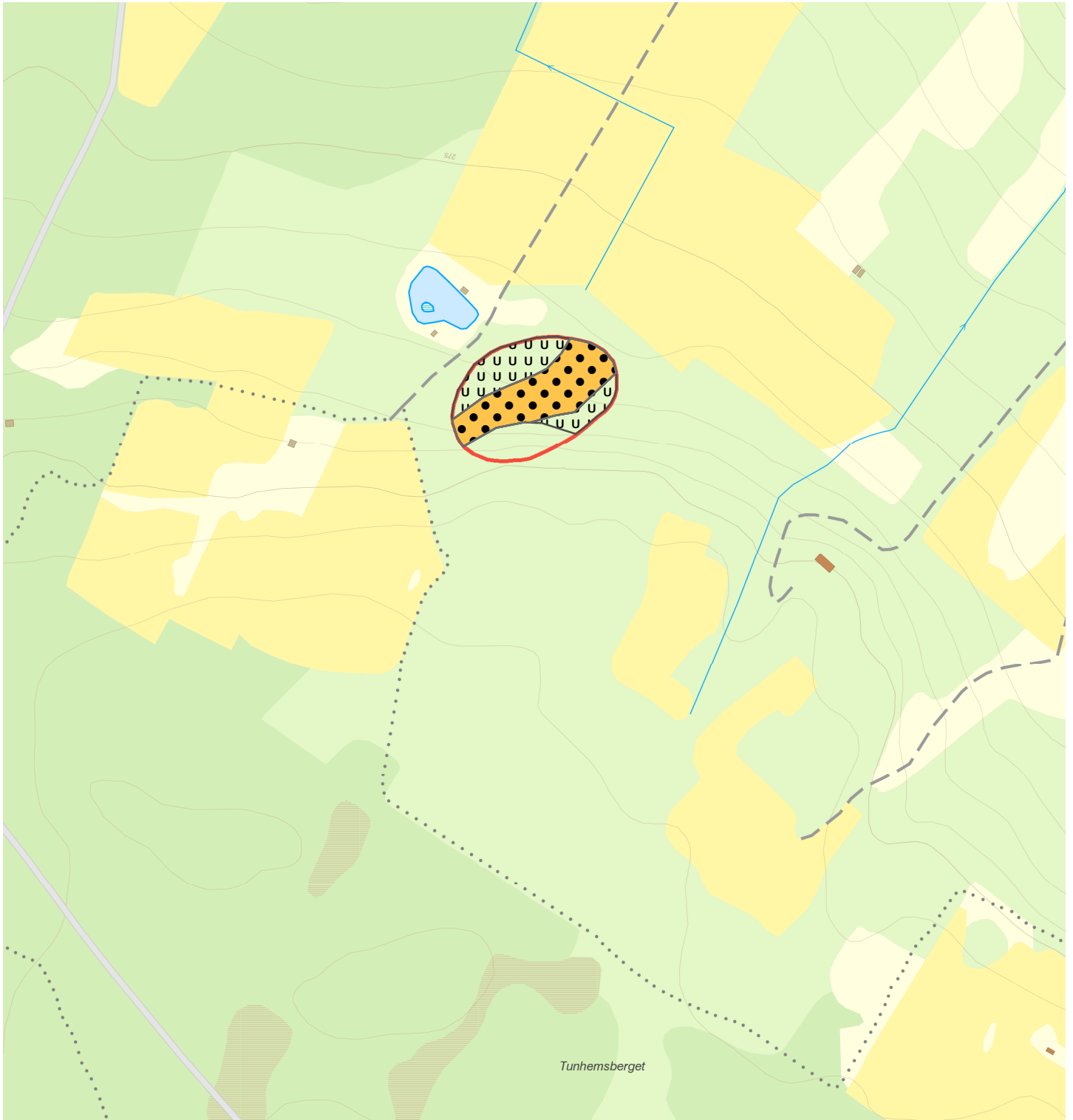
- Bilaga 1. Natura 2000-områdets avgränsning
- Bilaga 2. Naturtypskarta

0 125 250 500 Meters

Map scale 1:10 000. Original printed 2009-01-30. Copyright Lantmäteriet 2009, dnr 106-2004/188-O.

Natura 2000-naturtypskarta, Skraddaregården SE0540186 Falköping kommun

Den exakta avgränsningen av rikkärret och utvecklingsmarken är något osäker.
Se vidare beskrivning av området och naturtypen i bevarandeplanen.

